

ВІДГУК

офіційного опонента д.мед.н., професора Чайки Григорія Васильовича, завідувача кафедри акушерства та гінекології №1 Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова на дисертацію Гузік Олександри Віталіївни «Морфогенез та анатомічні особливості шийки матки в пре- і постнатальному онтогенезі людини» подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія.

1. Актуальність обраної теми дисертації

Дисертаційне дослідження Гузік О. В. присвячене актуальній проблемі – розвитку та анатомічним особливостям шийки матки у різні вікові періоди жінки, що має велике значення для повного розуміння виникнення та розвитку різних патологічних процесів шийки матки. Значна частота захворювань шийки матки та їхній несприятливий вплив на репродуктивне здоров'я жінки визначають необхідність удосконалення знань про особливості етіопатогенезу, ранню діагностику, профілактику та лікування даної патології.

Пізнання закономірностей будови і топографії шийки матки має важливе значення для тлумачення істинного напрямку процесів органогенезу, механізмів нормального формоутворення органів, виникнення анатомічних варіантів та вроджених вад. Для практичної охорони здоров'я важливим завданням є уточнення часу появи тих або інших внутрішньоутробних перетворень, які в цілому забезпечують системогенез плода.

Різноманітні ураження шийки матки спостерігаються в усіх вікових періодах і потребують ретельного комплексного дослідження епітелію шийки матки з метою раннього виявлення, діагностики і чіткого диференціювання передракових захворювань даної ділянки.

Рак шийки матки є однією з найбільш поширених форм онкологічної патології жінок, займаючи 7-е місце серед усіх злоякісних пухлин. Щорічно у світі реєструється 529,4 тис. хворих на рак шийки матки і 274,9 тис. померлих.

За останні 15 років захворюваність на рак шийки матки в жінок репродуктивного віку збільшилася більше як удвічі, займаючи перше місце серед усіх онкологічних захворювань жінок віком до 30 років. У структурі смертності від злоякісних новоутворень у жінок молодше 30 років рак шийки матки становить 9,8%, а у віці 30-39 років – 21,7%. Зростання захворюваності на рак шийки матки в нашій країні свідчить про недостатність заходів щодо первинної та вторинної профілактики даного захворювання. Водночас зростання частоти необґрунтованих хірургічних втручань на шийці матки в жінок репродуктивного віку підтверджує необхідність проведення додаткових досліджень в цьому розділі гінекології.

Доведено, що формування патологічних станів шийки матки відбувається за участю двох факторів – екзогенного та генетичного. Найбільш важливу роль у виникненні фонових та передракових захворювань шийки матки відіграють екзогенні, тобто модифіковані чинники, до яких можуть бути віднесені травма, запалення та вірусна інфекція.

До генетично зумовлених (ендогенних) факторів належать гормональні порушення, які пов'язані зі здійсненням специфічних функцій жіночого організму, стан імунітету (як загального, так і локального), а також анатомічні особливості шийки матки та вплив на її розвиток в онтогенезі людини.

Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених вивченню органів жіночої статеві системи в різні вікові періоди, кількісні морфологічні параметри та анатомо-гістологічні особливості шийки матки вивчені недостатньо, тому актуальним є дослідження динаміки становлення форми і розмірів, індивідуальної анатомічної мінливості шийки матки упродовж онтогенезу людини, адже до сьогоднішнього часу відсутня єдина система, в

якій морфогенез органів жіночої статеві системи був висвітлений у повній хронологічній послідовності.

2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизну, повноту їх викладу в опублікованих працях.

Наукові положення, які сформульовані у дисертації, достовірні, обґрунтовані результатами проведених досліджень з використанням комплексу сучасних інформативних методів, різнобічним аналізом отриманих даних.

Робота виконана на достатньому кількісно та якісно репрезентативному досліджуваному матеріалі (було досліджено 118 морфологічних об'єктів у пренатальному онтогенезі та 40 – у постнатальному).

Всі об'єкти були розподілені на вікові групи, в межах кожної групи проведено дослідження з використанням анатомічних, загальних гістологічних, гістохімічних, ультразвукових та статистичних методів дослідження.

Структуру наукової роботи з її текстовим обґрунтуванням та кількістю ілюстративного матеріалу (робота ілюстрована 55 рисунками та 13 таблицями) вважаю достатнім для узагальнень результатів та висновків щодо встановлення закономірностей будови структур шийки матки людини у пре- і постнатальному періоді онтогенезу людини.

Всі висновки і узагальнення результатів логічно пов'язані з власними дослідженнями, сформульовані чітко і відображають суть, наукову новизну та практичну значимість виконаної роботи.

3. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Дослідження, проведене Гузік О.В. є вагомим, новим внеском у сучасну наукову базу теоретичної і практичної медицини. Отримані результати доповнюють та розширюють існуючі уявлення про морфогенез і становлення

шийки матки, з нових позицій висвітлюють її структурну організацію в період внутрішньоутробного розвитку, що має важливе значення для з'ясування морфологічних передумов виникнення деяких уроджених вад та патогенезу набутої патології. Отримані результати можуть використовуватися в галузі акушерства та гінекології, перинатальної медицини як еталони норми та аномалії відхилень та слугувати морфологічною основою для удосконалення існуючих та розробки нових способів хірургічної корекції та лікування різноманітних уражень сечо-статевої системи. Аналізуючи основні положення дисертаційної роботи, які визначають її теоретичну та практичну значимість, слід також підкреслити, що кожне з провідних положень наукового дослідження є адекватними зі статистичної точки зору.

4. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та ідентичності змісту автореферату її основних положень дисертації.

Дисертаційна робота побудована за традиційною структурою, викладена на 171 сторінці друкованого тексту і складається зі вступу, огляду літератури, розділу матеріалів і методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів проведених досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел (197 джерел: 73 викладені кирилицею, 124 латиницею) та трьох додатків. Робота ілюстрована 55 рисунками та 13 таблицями.

Вступ викладений на 7 сторінках і містить аналіз сучасного стану відомостей щодо морфологічних та анатомічних особливостей шийки матки в пре- і постнатальному онтогенезі людини, дисертант переконливо та логічно обґрунтовує актуальність теми дисертації та необхідність її виконання, її теоретичне і практичне значення, чітко формулює мету і завдання дослідження, об'єкт та предмет дослідження, підкреслює особистий внесок здобувача, а також впровадження та апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 під загальним заголовком «Розвиток і становлення шийки матки в пре- і постнатальному періодах онтогенезу людини» представлений на 22 сторінках і складається із двох підрозділів. Матеріал викладено логічно, послідовно, він відображає сучасні уяви про проблему, яка досліджувалась. Здобувачем опрацьовані найновіші як вітчизняні, так і зарубіжні джерела, які достатньо повно характеризують класичні та сучасні погляди на будову шийки матки. В цій частині роботи детально висвітлені основні нерозв'язані питання проблеми, підкреслено, що на сьогодні питання анатомічних особливостей внутрішніх жіночих статевих органів, зокрема шийки матки в різні вікові періоди життя людини, за допомогою як класичних, так і сучасних методів дослідження в умовах норми, на сьогоднішній день є недостатньо вивченою.

Другий розділ “Матеріали і методи дослідження” ґрунтується на достатньому морфологічному матеріалі, структурно складається з семи підрозділів, висвітлених на 11 сторінках. Представлена детальна характеристика об'єктів дослідження.

Слід відзначити вдало підібраний комплекс інструментальних методів, які дозволили різнобічно оцінити об'єкт дослідження. Лабораторні методи дослідження інформативні, відповідають завданням.

Третій розділ дисертації присвячений вивченню розвитку і становленню топографії шийки матки в пренатальному періоді онтогенезу та періоді новонародженості. Мікроскопічна та макроскопічна будова шийки матки наведена як у тексті, так і добре ілюстрована на рисунках, що значно полегшує сприйняття матеріалу. Розділ налічує 37 сторінок, містить 1 таблицю та 27 рисунків. Встановлено, що на 4-5 тижні ембріогенезу людини закладаються парамезонефротичні протоки, джерелом розвитку яких є ціломічний епітелій. Епітеліальна вистилка маткво-піхвового каналу (об'єднаних парамезонефротичних протоків) представлена псевдобагатошаровим стовпчастим епітелієм. Виділено два етапи росту

слизової оболонки шийки матки, а саме – основне утворення складок і утворення додаткових відростків за рахунок інтенсивної проліферації стовпчастого епітелію. Показано, що у плодів 6 міс. розвитку на серійних зрізах виявлялись тіло матки, шийка матки, склепіння піхви, піхва. Було визначено 4 типи співвідношення форми тіла матки і шийки матки: тип 1 – форма піскового годинника; тип 2 – грушоподібний; тип 3 – циліндричний; тип 4 – серцеподібний. Підрозділ написаний добре, з повним висвітленням поставленої задачі, гарно ілюстрований. Окремі частини написання третього розділу відображені у 7 друкованих працях.

Четвертий розділ показує анатомічні особливості та ультразвукову анатомію шийки матки у першому та другому зрілих, літньому та старечому періодах. В ньому звернено увагу на отримані гістологічні дані структурних елементів шийки матки – колагенові волокна та чітку залежність їх структурно-просторової конфігурації від періоду онтогенезу та репродуктивного процесу. Розділ викладений на 32 сторінках, містить 19 рисунків та 7 таблиць.

В цілому розділ написано добротною мовою, гарно ілюстрований, відповідає поставленій задачі та статистично достовірно опрацьований. За матеріалами розділу опубліковано 9 наукових робіт.

Аналіз та узагальнення результатів досліджень викладено на 20 сторінках тексту де автор представляє творчий підсумок наукової роботи з інтерпретацією основних положень дисертації, які співставляються з літературними даними та пропонує досить цінні наукові та практичні підходи.

Сім висновків повністю відповідають змісту дисертації, логічно витікають із результатів проведених досліджень, науково обґрунтовані, містять новизну, мають вагоме практичне значення, повністю відповідають меті та завданням дисертаційної роботи.

Після висновків представлено три пункти практичних рекомендацій,

змістовні, конкретні, можуть бути впроваджені в практику.

Загалом розділ побудований методично коректно і доказово.

Список літератури оформлений відповідно до вимог ДАКу України, представляє сучасні джерела фахових публікацій.

Зміст автореферату Гузік О.В. є ідентичним змісту рукопису дисертації та повністю відповідає основним положенням ДАК України щодо оформлення дисертацій та авторефератів на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук.

5. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи можуть бути впроваджені до навчального процесу та наукової роботи кафедр анатомії людини, топографічної анатомії та оперативної хірургії, акушерства та гінекології вищих медичних навчальних закладів. Одержані дані доповнюють існуючі відомості про особливості макро- та мікробудови шийки матки і прилеглих структур. Отримані дані є теоретичною основою для наступних експериментальних, порівняльно-анатомічних та порівняльно-ембріологічних досліджень у клінічній анатомії та ембріології, є важливими для морфологів, практичних лікарів і можуть в подальшому впроваджуватися у практичну діяльність відповідних закладів.

6. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації.

В процесі рецензування виявлено певні недоліки дисертації, які не є істотними та не впливають на загальну високу значимість і оцінку виконаного наукового дослідження.

1. У розділі 1, що присвячений огляду літератури, періодично зустрічаються великі громіздкі речення, які доречно було б спростити з метою кращого сприйняття наведеної в них наукової інформації.

2. В окремих таблицях є скорочення, які доцільно було б

розшифрувати.

3. У тексті дисертаційної роботи є окремі стилістичні погрішності та зустрічаються поодинокі орфографічні та фразеологічні помилки, невдалі вирази, повтори.

У плані дискусії хотілося б почути відповідь на такі запитання:

1. Як Ви визначали показник оптичної густини сполучнотканинних волокон і яке він має значення для практичної медицини?

2. Які з отриманих результатів Ви вважаєте необхідним впровадити в практичну медицину?

7. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Гузік О.В. відповідає паспорту спеціальності 14.03.01 - нормальна анатомія, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке містить раніше не захищені наукові положення, викладені автором теоретичні узагальнення, які в сукупності вирішують конкретну наукову задачу щодо встановлення джерел, місць і термінів закладки, з'ясування топографії шийки матки в онтогенезі людини, що має велике практичне значення в галузі акушерства та гінекології, перинатальної медицини як еталони норми та аномалії відхилень та слугувати морфологічною основою для удосконалення існуючих та розробки нових способів хірургічної корекції та лікування різноманітних уражень сечостатевої системи.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною цінністю, відповідністю змісту і висновків меті та завданням дисертаційна робота Гузік Олександри Віталіївни на тему «Морфогенез та анатомічні особливості шийки матки в пре- і постнатальному онтогенезі людини» відповідає пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України

№ 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 і № 567 від 27.07.2016) стосовно дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 - нормальна анатомія, а здобувач заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 - нормальна анатомія.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри акушерства та гінекології №1

ВНМУ імені М.І.Пирогова

д.мед.н., професор

Г.В.Чайка

Підпис Чайка Г.В.
завіряю
керм.ву відділу кадрів
Львівського національного
медичного університету
ім. М. І. Пирогова
Г.В. Чайка
14» 06 2018 р.